

ΑΝΔΡΕΑΣ Ι. ΒΟΣΚΟΣ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Φίλτατε Γενική Γραμματέα του Πανεπιστημίου Αθηνών,
Αγαπητέ Πρόεδρε της εορτάζουσας Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας,
Αγαπητοί Συνάδελφοι,
Εκλεκτοί Προσκεκλημένοι,
Αγαπητοί Φοιτητές και Φοιτήτριες,

Τον Νικόλαο Πολίτη τον γνώρισα και τον αγάπησα από τότε που, μαθητής ακόμα, ζούσα κι εγώ στην Κύπρο το ξέφρενο πανηγύρι της Λευτεριάς, τον τετράχρονο αντιαποικιακό αγώνα του 1955-'59 για Ένωση με τη Μητέρα Ελλάδα. Το Μαθητικό Συμβούλιο του —κατεχόμενου σήμερα— Ελληνικού Γυμνασίου Μόρφου (με τους 1100 τόσους μαθητές), υπό την εμπνευσμένη καθοδήγηση του Ελλαδίτη Γυμνασιάρχη μας Αθανάσιου Μερεμέτη και των άλλων Φιλολόγων μας, οργανώσαμε σειρά ολόκληρη εκδηλώσεων για το Δημοτικό μας Τραγούδι και την Ελληνική Παράδοση εν γένει, με δικές μας εισηγήσεις (και αναλυτικές συζητήσεις με τους καθηγητές μας κι όχι μόνο, σε Κοινό που ξεπερνούσε συχνά τους πεντακόσιους), για των αντρειωμένων τους αγώνες και τον θάνατο (: Τ' αντρειωμένου ο θάνατος δίνει ζωή στη νιότη), για την ξενιτιά (: Τη ξενιτιά, την ορφανιά, την πίκρα, την αγάπη / τα τέσσερα τα ζύγιασαν, βαρύτερα είν' τα ξένα), για την αγάπη (Εκεί που θάψανε τον νιό φύτρωσε κυπαρίσσι, / κι εκεί που θάψανε τη νιά φύτρωσε καλαμιώνα. / Διγογυρίζει η καλαμιά, σκύβει το κυπαρίσσι. / Κι ένα πουλί μολόγας, σ' άλλο πουλί ξηγιόταν: / «Για δές τα τα κακόμοιρα τα πολυαγαπημένα, / δεν φιληθήκαν ζωντανά, φιλιούνται πεθαμένα»), για τις Ομηρικές και τις άλλες εκπληκτικές επιβιώσεις στην Τέχνη, στη γλώσσα και στη ζωή: στο Κυπριακό Δημοτικό Τραγούδι (ο Διγενής νικά αυτός τον Χάρο)· στα Ομηρικά ιδεώδη των υπέροχων αγωνιστών της Κυπριακής ελευθερίας (διαβάστε, λ.χ., στις επιστολές μελλοθανάτων με μόρφωση Δημοτικού ή Γυμνασίου, σαν αυτή του Ανδρέα Ζάκου που μελοποίησε ο Μάριος Τόκας, το σκεπτικό με το οποίο βαδίζουν ακλόνητοι στην αγχόνη, και θυμηθείτε τα λόγια του Σαρπηδόνα στο Μ 321 κ.εξ.)· στους μύθους και τα παραμύθια, που μάθαμε να καταγράφουμε, να μελετούμε και να αξιολογούμε (σαν το Κυπριακό παραμύθι, που εμ-

φανίζει εκπληκτική ομοιότητα με τη σχετική παραλλαγή του μύθου του Αιτωλού Μελεάγρου, την παραλλαγή με τον μαγικό δαυλό, και με το πανάρχαιο παρὰμυθι που κρύβεται πίσω απ' αυτόν: Μιάν βολάν τζι έναν τζιαιρόν είσιεν μιάν γεναίκαν που εγέννησεν έναν γνιόν. Άμα επεράσασιν επτά μέρες που την ημέραν που εγεννήθηκν, επήαν την νύχταν οι τρεις Μοίρες για να πουν την τύχην του μωρού. / Η μιά είπεν πως εν' να γινεί όμορφος, η άλλη τραουιστής, τζι η άλλη πως εν' να πεθάνει άμα κρούσει ο ζαυλός που ήταν μέσα στο λαμπρόν. Η μάνα του μωρού, που τ' άκουσεν, έβκαλεν τον ζαυλόν που την φωθκιάν τζι άμαν τον έσβησεν έχωσέν τον μέσα σε μιάν αμπούσταν. / Εμεάλυνεν ο γνιός της τζι εγίνηκν όμορφος τζιαι τραουιστής. Μιάν ημέραν ο βασιλέας του τόπου είσιεν τραπέζιν. Ένας που τους καλεσμένους έξερεν τον τραουιστήν τζι εξήτησεν να τον φέρον εις το παλάτιν να τους τραουίσει να διασκεδάσουν. Η κόρη του βασιλέα, άμαν τον είεν τζι άκουσεν τζιαι την φωνήν του, αγάπησέν τον, τζι έτσι επαντρετήκν. / Οι αρφούες του τζιωρού του αζουλέψαν τον πως έμπην μεσ' στην βασιλιτζήν γενιάν τζι εγυρεύκν αιτίαν να τον κάμουν κακόν. Εσκεφτήκν τζι είπαν του ψενκιές, πως ο θκειός του —ο αρφός της μάνας τον— ήταν να σκοτώσει την μάναν του. Ο γνιός, άμα τζι άκουσέν το, εθυμώθην τζι εμήνυσεν του θκειού του να' ρτει στο παλάτιν τζιαι θέλει τον. Όσον τζι έφτασεν εις το παλάτιν ο θκειός του, εσκοτώσέν τον. Η μάνα του, όσον τζι έμαθέν το, εθυμώθηκν πολλά τζι έβαλεν τον ζαυλόν μεσ' στην φωθκιάν τζι εκρουσέν τον. Όσον τζι εκάην ο ζαυλός, έτσι σαν εστέκετον το κοπέλλιν μεσ' στο παλάτιν, έγυρεν τζι επέθανεν). Μάθαμε ότι τα αέναα νάματα του ποταμιού της παράδοσης, που οι πρώτες πηγές του χάνονται στα απροσπέλαστα βάθη του μύθου, φτάσαν σε μας ολοένα ανανεωμένα, όχι όμως πάντα σωστά, κι ότι χρέος μας είναι να κάνουμε να εισρεύσουν ξανά όσα άστοχα εξέρρευσαν και να εκρεύσουν όσα επιβλαβή εισέρευσαν, κυρίως όμως να δώσουμε τη δική μας συνεισφορά. Προσαρμόσαμε στις περιστάσεις και τραγουδήσαμε μεταπλασμένα, στους ίδιους ρυθμούς, τραγούδια του Μεγάλου Ξεσηκωμού (: Ένα τραγούδι θα σας πω για το λεβέντη ...// Γειά και χαρά σας Κυπριώτες αδελφοί / που η μάνα αν δεν σας γέννα / ούτε Ε.Ο.Κ.Α. θά' χαμε να ζεί αντρεωμένα, / ούτε Ε.Ο.Κ.Α. θά' χαμε ούτε Α.Ν.Ε. και Π.Ε.Κ.Α., ή: Με προ-, μωρέ, με προ-σταγή του Διγενή / με προσταγή του Διγενή κι ευχή του Μακαρίου / η Κύπρος θα λευτερωθεί με θέλημα Κυρίου, κι άλλα πολλά τουαύτα). Μπορούσα τότε από στόματος ειπείν, μαζί με αντίστοιχες Κυπριακές παραλλαγές και μεταπλάσεις, όλα σχεδόν τα Τραγούδια του Ελληνικού Λαού από τις Εκλογές του Νικολάου Πολίτη.

Έμαθα έκτοτε πολλά για τον Ιδρυτή της Επιστήμης της Ελληνικής Λαογραφίας, δις Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής μας Σχολής (το 1897-98 και το 1912-13) και Πρύτανη του Πανεπιστημίου μας (το 1907-8). Είναι μεγάλη τιμή για μένα να απευθύνω σήμερα χαιρετισμό στην αφιερωμένη σ' αυτόν Πρώτη Σεμι-

ναριακή Διάλεξη Λαογραφίας, που συμπίπτει με τους εορτασμούς για τα Εκατοντάχρονα της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας.

Συγχαίρω θερμά τον φίλτατο Διευθυντή-Καθηγητή Αθανάσιο Μαρκόπουλο και τα λοιπά μέλη του Τομέα Βυζαντινής Φιλολογίας του Τμήματός μας, ειδικά δε τον κύριο οργανωτή της αποψινής λαμπρής εκδήλωσης, Καθηγητή Λαογραφίας Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, ο οποίος, στον λίγο χρόνο που βρίσκεται μαζί μας, πρόφτασε ήδη να κάνει πολλά. Προσθέτω τις εγκάρδιες ευχαριστίες μου στους αποψινούς ομιλητές, στον Μιχάλη Γ. Μερακλή, που όποτε ζητήσαμε τη συνδρομή του την είχαμε αμέριστη, τον Γιώργο Θανόπουλο και τη Χρυσούλα Μακρή στις εγγονές του Νικολάου Πολίτη και σ' όλους εσάς, εκλεκτοί προσκεκλημένοι, αγαπητοί συνάδελφοι, φοιτήτριες και φοιτητές, που λαμπρύνετε με την παρουσία σας και δίνετε ουσιαστικό περιεχόμενο στην Πρώτη αυτή Σεμιναριακή Διάλεξη Λαογραφίας.